

COMMISSIE VOOR BOEKHOUDKUNDIGE NORMEN

CBN-advies 2016/XX - Verjaarde schulden

Ontwerpadvies van 17 februari 2016

I. Inleiding

1. Onderhavig advies behandelt de boekhoudkundige verwerking van verjaarde schulden. Verjaring is een middel om, door verloop van een zekere tijd en onder de voorwaarden die de wet bepaalt, iets te verkrijgen of van een verbintenis bevrijd te worden.¹

2. In onderhavig advies worden geen standpunten ingenomen over de wijzen waarop een verjaring van een schuld optreedt noch over de verjaringstermijnen. Het advies strekt er uitsluitend toe te verduidelijken op welke wijze een schuld boekhoudkundig moet worden verwerkt ingeval de verjaringstermijn verstreken is.

II. Burgerrechtelijke bepalingen: algemeen

3. Ofschoon de bevrijdende verjaring in artikel 1234 BW wordt gerangschikt onder de wijzen van tenietgaan van verbintenissen, wordt in de doctrine meestal aangenomen dat deze rangschikking niet helemaal correct is, omdat de bevrijdende verjaring het bestaan² van de schuld niet aantast, maar wel de opeisbaarheid ervan.³ De verbintenis waarvan het vorderingsrecht van de schuldeiser is verjaard, blijft bestaan als een natuurlijke verbintenis.⁴ Ten opzichte van natuurlijke verbintenissen kan geen terugvordering plaatshebben wanneer men ze vrijwillig voldaan heeft, maar wel als men ze niet vrijwillig voldaan heeft.⁵ De betaling van een verjaarde schuld, zelfs indien deze vrijwillig gebeurt, sluit het recht op terugvordering niet uit wanneer zij, blijkens de omstandigheden, niet kan worden opgevat als de voldoening van een door de betaler erkende schuld.⁶

4. Men kan vooraf geen afstand doen van de verjaring; men kan wel afstand doen van een verkregen verjaring.⁷ Een rechter kan het middel van de verjaring niet ambtshalve toepassen.⁸ De

¹ Artikel 2219 BW.

² Zie ook V. SAGAERT, Les effets de la prescription en droit belge dans La prescription extinctive, Etudes de droit comparé, Bruxelles, Schulthess-Bruylant, 2010, 114 en H. DE PAGE, Traité de droit civil Belge, Tome II, Les obligations (P. Van Ommeslaghe), Bruxelles, Editions Bruylant, 2013, 692.

³ A. VAN OEVELEN, "Recente ontwikkelingen inzake de bevrijdende verjaring in het burgerlijk recht", Rechtskundig Weekblad 2000-2001, nr. 39, 1433. Zie ook onder meer Cass. 14 mei 1992.

⁴ "De verjaring wist de schuld niet uit, enkel de opeisbaarheid ervan in rechte. Wordt de verjaring met succes ingeroepen, dan verliest de schuldeiser wel zijn dwangmiddel; was de schuld echter niet betaald, dan blijft ze voortbestaan; en de schuldenaar die nadien spontaan presteert, doet niets meer dan wat hij moest. Men bevindt zich dus voor die eigenaardige toestand: een schuld zonder sanctie. Dat heet een "natuurlijke" verbintenis." (Dekkers-Dirix, Handboek Burgerlijk Recht, deel II, Antwerpen-Oxford, Intersentia, 2005, 527).

⁵ Cass. 24 september 1981.

⁶ Cass. 6 maart 2006.

⁷ Artikel 2220 BW.

⁸ Artikel 2223 BW.

beslissing over het al dan niet gebruiken van dit middel berust in laatste instantie in het geweten van de betrokkene.⁹

III. Boekhoudkundige verwerking

5. Gelet op de hiervoor uiteengezette principes is de Commissie van mening dat de schuldenaar een verjaarde schuld boekhoudkundig als volgt moet verwerken.

6. Zoals vermeld in randnummer 3 is een verjaarde schuld niet langer een eisbare schuld. De schuld wordt in dit geval een natuurlijke verbintenis waarvan de voldoening facultatief is. De schuldenaar heeft aldus de keuze om zich al dan niet op de verjaring van de schuld te beroepen.

7. Indien de schuldenaar afstand heeft gedaan van de verjaring blijft de schuld bestaan in hoofde van de schuldenaar en moet deze schuld blijvend op het passief van de balans worden vermeld. Teneinde discussies te vermijden of een vennootschap al dan niet impliciet afstand heeft gedaan van de verjaring van een schuld, zou het aangewezen kunnen zijn dat de vennootschap in de waarderingsregels opneemt dat, wanneer de vennootschap een schuld waarvan de verjaringstermijn is verstreken behoudt op het passief van haar balans (met jaarlijkse goedkeuring van de jaarrekening door de algemene vergadering), dit impliceert dat de vennootschap er heeft voor gekozen afstand te hebben gedaan van de verjaring.

8. Indien de schuldenaar geen afstand heeft gedaan van de verjaring is de schuld niet langer een eisbare schuld en mag deze niet langer op het passief van de balans van de schuldenaar worden vermeld¹⁰ en wordt het bedrag van deze schuld in resultaat genomen.

9. Zoals vermeld in randnummer 2 spreekt de Commissie zich niet uit over de wijzen waarop een verjaring van een schuld optreedt. Bijgevolg spreekt de Commissie er zich evenmin over uit of de opname van een schuld in de jaarrekening al dan niet een stuiting van de verjaring in de zin van artikel 2248 BW tot gevolg heeft.¹¹

⁹ Dekkers-Dirix, Handboek Burgerlijk Recht, deel II, Antwerpen-Oxford, Intersentia, 2005, 498.

¹⁰ Zie ook Hof van Beroep van Luik, 24 februari 2010, Rolnr. 2008/RG/1140.

¹¹ Hieromtrent verwijst de Commissie naar het Cassatiearrest van 15 februari 2013, rolnummer F.11.0020.N en de Conclusie van de Advocaat-Generaal Dirk Thijs bij dit arrest.